

τῷ 1841: Ζῆ δ' ἡ ἀγαπητὴ μου σύζυγος πάντοτε ἔκτοτε ἐντὸς τῆς καρδίας μου.

Ὁ Περβάνογλους, ὁ Bethan καὶ ἄλλοι φίλοι ἦλθον νὰ μᾶς συνδράμωσιν εἰς τὰς ἐπωδύνους ἐκείνας στιγμὰς. Ἐν ἀγνοίᾳ δὲ ἦλθε πρὸς ἡμᾶς καὶ ὁ νέος Πρίγκηψ Glücksburg, ἐξάδελφος τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως, ὃν μετὰ τοῦ Ἀλέξη εἶχον ἐπισκεφθῇ πρὸ δύο ἡμερῶν, καὶ ἐγένετο ἀκούσιος κοινωνὸς τοῦ πένθους ἡμῶν.

Τῇ 25)7 Δεκεμβρίου ἐγένετο ἡ ἐπικήδειος τελετὴ εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἐκκλησίαν, Ἑλληνιστί, πλὴν τῶν ψαλμοδιῶν, καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπήγγειλε κατανυκτικώτατον λόγον γαλλιστί. Εἰς δὲ τὸ νεκροταφεῖον ὠμίλησαν μετὰ βαθέως αἰσθήματος ὁ κ. Περβάνογλους, ὁ κ. Βρατσάνος καὶ ὁ κ. Αὐθωνίδης, καὶ πάντες οἱ νέοι Ἕλληνες προσήνεγκον λαμπρὸν στέφανον. Ἐπὶ δὲ τοῦ λίθου, ὑφ' ὃν αἰωνίως κοιμᾶται, καὶ ὑφ' ὃν κεῖται καὶ ἡ καρδία μου τεθαμμένη, ἐπεγράφη τετραστίχον, ὃ συνέθεσα.

Δύω δ' ἔτι ἔμεινα ἡμέρας εἰς Γενεύην, ἵνα ἀσπασθῶ καὶ τὸν ἐκεῖ σπεύσαντα υἱόν μου Ὀθῶνα. Ἦλθε δ' αὐτὸς καὶ ἐξ ἐτέρας θλίψεως συγχρόνως καταβεβλημένος τῆς εἰδήσεως τοῦ θανάτου τοῦ φίλου καὶ ἐπὶ μακρὸν συσπουδατοῦ του νέου Βερδάν, ὅστις καί, ἀποθνήσκων, τῷ ἐκληροδότησε τὰ σχέδια καὶ τὰς ζωγραφίας του.

Βερολῖνον

Ληξιάσης δὲ τῆς ἀδείας μου, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἀνάγκαι τῆς ὑπηρεσίας ἀπῆλθον τὴν εἰς Βερολῖνον ἐπιστροφὴν μου, ἀπῆλθον τῇ 23)6 Δεκεμβρίου μόνος, διότι ἡ οἰκογένεια δὲν ἦν ἔτι ἐτοίμη νὰ μ' ἀκολουθήσῃ· καί, ὅτε ἀπησχόμην, μοὶ ἐφαίνετο, ὥς ἂν ἡ καρδία μου ἀπεσπᾶτο ἀπὸ τοῦ στήθους μου. Ἀναχωρήσας εἰς τὰς 7¹/₄ τῆς πρωίας, ἀφίχθην εἰς τὰς 9³/₄ εἰς Λωσάννην, ἵνα ἰδῶ τὴν πόλιν ταύτην, ἐξ ἧς πολλάκις εἶχον ἀπαντήσῃ φίλους καὶ συμμαθητάς, προσέτι ἐπειδὴ τότε ἐκεῖ διητᾶτο ἡ λίαν σχετικὴ μου κυρία Γυλδεγκρόνε, ἀπεφάσισα ν' ἀναχωρήσω ἐκεῖ ἐπὶ τινὰς ὥρας

καὶ κατέλυσα εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Fauchon, ἐν ᾧ κατόκει ἡ κυρία ἐκείνη, ἥτις, ἵνα περισπάσῃ τὴν θλίψιν μου, μὲ περιέφερεν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ διὰ τοῦ ὑδραυλικοῦ σιδηροδρόμου μὲ κατεβίβασεν εἰς Ouchy, τὸν ὠραῖον παραλίμνιον παράδεισον. Μετὰ τὸ πρόγευμα δ' ἀναχωρήσας καὶ διελθὼν διὰ Verdun καὶ τῆς ὠραίας λίμνης τοῦ Neuchatel, κατέλυσα αὐθις εἰς Βασιλείαν, ὅθεν, τὴν ἐπιούσαν, μετέβην εἰς Φραγκφούρτην. Διανυκτερεύσας δὲ καὶ ἐκεῖ, τῇ, 1)13 Δεκεμβρίου εἰς τὰς 9 τὸ ἑσπέρας ἐπανῆλθον εἰς Βερολῖνον. Ἐνταῦθα δ' εὔρον, ἐν ἄλλοις, καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Βαρώνου v. Edelsheim, αὐλάρχου ἐν Βάδεν, συλλυπουμένου με ἐν ὀνόματι τοῦ Μεγάλου Δουκός.

Τῇ 7)19 διῆλθε διὰ Βερολίνου, χωρὶς νὰ τὸν ἰδῶ, ὁ συνάδελφός μου κ. Βράϊλας, πεμπόμενος ἐκ Πιερουπόλεως εἰς Κοπεγχάγην, ἵνα παρευρεθῇ εἰς τοὺς γάμους τῆς Θύρας, ἀδελφῆς τοῦ ἡμετέρου Βασιλέως. Καὶ τὸ φρονιμώτερον καὶ κανονικώτερον μὲν θὰ ἦν νὰ ἐπεμπόμην ἐγὼ ἀλλ' ἵσως ἐσεβάσθη ὁ τότε Ὑπουργὸς τὸ ἄριστον πένθος μου, δι' ὃ ἐκ καρδίας τῷ εὐγνωμόνησα. Εἶδον δὲ τὸν κ. Βράϊλαν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του, τῇ 13)25, ὅτε καὶ τῷ ὑπεσχέθην τὴν συνδρομὴν μου, ἣν, ὡς ἐμελέτα, ἀπεφάσιζε νὰ ἐκδώσῃ ἐν Βερολίῳ, ὃ εἶχεν ἄρτι περατώσῃ φιλοσοφικὸν σύγγραμμά του.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν (τῇ 10)22 Δεκ.) καὶ εἰς τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα ἐπῆλθε πένθος, ἀποβιώσαντος τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρέσβεως, Briand Taylor, εἰς οὗ τὸν τάφον, πλὴν τοῦ ἱερέως ἐδημηγόρησε καὶ ὁ μυθιστοριογράφος Auerbach.

Πρὸς ἐμὲ δ' ἦλθε τῇ 17)29 εἰς τῶν γνωρίμων μου, οὗ θέλω νὰ λησμονήσω τὸ ὄνομα, καὶ μοὶ ἐπρότεινε νὰ συμπράξω μετ' αὐτοῦ διὰ προμήθειαν ὀπλων καὶ κατασκευὴν σιδηροδρόμων διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἔχων τὴν ἀναίδειαν νὰ μ' εἰπῇ, ὅτι εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας θὰ ἐδυνάμην νὰ κερδήσω τὴν προῖκα τῶν θυγατέρων μου. Εἰς ἀπάντησιν δ' ἔλαβεν ὅτι διὰ παντὸς τοῦ βίου μου πᾶσά μου ἡ προσπάθεια ἦν καὶ ἔσεται νὰ κερδήσω τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἔθνους μου καὶ τῶν τιμίων ἀνθρώπων, ὡς ἀκριβῆς ἐκτελεστὴς τῶν καθηκόντων μου. Ἐκεῖ ἔπαυσεν ἡ ὁμιλία, εἰς ἣν οὐδέποτε πλέον ἐπανῆλθε.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου ἔπεμψα διὰ τοῦ Πρέσβεως τῆς Γαλλίας κ. St. Vallier, τὴν ἐμὴν Ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τῷ κ. Οὐαδδιγκτῶνι, ὡς δῶρον εὐγνωμοσύνης διὰ τοὺς φιλελληνικοὺς αὐτοῦ λόγους καὶ ἃς κατέβαλε προσπαθείας ὑπὲρ χορηγήσεως τῇ Ἑλλάδι τῶν ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ἀπονεμηθέντων αὐτῇ μερῶν. Τῷ ἀνέπτυσσον δ' ὅτι, εἰς τοὺς παρὰ πολλῶν δεκτοὺς γινομένους διῆσχυρισμοὺς τῶν Τούρκων, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ἐκφρασθεῖσα εὐχὴ δὲν ἦν ὑποχρεωτική, ἡ Εὐρώπη, κατ' ἰδίαν ἀποφανθεῖσα πεποίθησιν, ὥφειλε τῇ ἑαυτῆς ἀξιοπροεπείᾳ νὰ ἐπιμείνη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γνώμης, ὑπὲρ ἧς ἀπεφάνθη. Ἐν τῇ ἀπαντήσῃ δέ, δι' ἧς μ' ἠὺχαρίστησεν ὁ κ. Οὐάδδιγκτον, μὲ διεβεβαίωσεν, ὅτι θέλει ἐνεργήσῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων.

Τὴν προτελευταίαν δ' ἡμέραν τοῦ ἔτους ὁ κ. Von den Rhondten, υἱὸς τοῦ ποτὲ Βασιλεῦς Πρωθυπουργοῦ, ὃν ἀπῆντησα παρὰ τῷ Πρέσβει τῆς Βασιλείας κ. Ρούδεοι, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ νέος ἀδελφὸς του, τῆς φιλολογίας καὶ ἀρχαιολογίας σπουδαστής, ἠτοίμαζεν ἐργασίαν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων, καὶ ἐμελέτα καὶ τὰς ἐμὰς Ἑλληνικὰς ἀρχαιοτάτας, ἐξ ὧν ἔμελλε νὰ μετατυπώσῃ μίαν τῶν ἐπιγραφῶν, ὡς τὴν Ἀρχαδικήν.

Δύω δὲ λογίων Ἑλλήνων ἔλαβον τὴν ἐπίσκεψιν τότε. Ὁ εἷς ἦν ὁ κ. Παπαγεωργίου, ἐντρίβης τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας, καὶ γράφων, ὡς μοὶ εἶπεν, Ἱστορίαν τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ πολλὰ διελέχθην μετ' αὐτοῦ περὶ ἀναγκαίας ἰδρύσεως μουσείου χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Ἑλλάδι· ὁ δ' ἕτερος ἦν ὁ κ. Βερναρδάκης, ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ, ἐργαζόμενος εἰς σύνταξιν λατινιστὶ διορθώσεων τῶν Ἡθικῶν τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ ἀσχολία του δ' αὕτη μοὶ ἐπανεφέρεν εἰς τὴν μνήμην διῆσχυρισμὸν τοῦ ἀρχαίου φίλου μου Σκαρλάτου Βυζαντίου περὶ χωρίου τινὸς τῶν Ἡθικῶν τούτων, ἀνεξηγήτου μένοντος εἰς τοὺς κριτικούς, ὅτι, δηλαδή, ὡς ὁ ἴδιος ἀνεκάλυψεν, αἰτία τῆς συγχύσεως τοῦ κειμένου ἦν, ὅτι μία σελὶς ἀρχαιοτάτου τινος χειρογράφου, ἐξ οὗ τὰ μεταγενέστερα ἀντεγράφησαν, εἶχε κολληθῇ εἰς τὴν ἀπέναντι αὐτῆς, καὶ κατέλαβεν ἐκείνης τὴν θέσιν. Ἀλλὰ

δυστυχῶς δὲν εἶχον ἐρευνήσῃ μετὰ, ποῖον ἦν τὸ χωρίον ἐκεῖνο, οὔτε ὁ κ. Βυζάντιος ἀπεμνημόνευσε ποτέ τι ἐγγράφως περὶ αὐτοῦ.

1879

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους τούτου τὴν καρδίαν ἔχων βεβαρυμένην, ἀπέφυγον, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, πᾶσαν πρόσκλησιν καὶ πᾶσαν συναναστροφὴν, πλὴν ὅτι ἐνίοτε, διότι ἤμην μονώτατος, ἐδεχόμην φίλων γεύματα ἰδιωτικά. Οὕτω παρὰ τῷ Βέλγῳ συναδέλφῳ μου κ. Νοθόμβ ἀπὴντησα τὸν Λοχαγὸν κ. Πισκατόρην, ἀδελφὸν τοῦ γαμβροῦ τοῦ Πρέσβεως, μετὰ τῆς ἀξιολόγου γυναικὸς αὐτοῦ· ἀλλαχοῦ δὲ τὴν κυρίαν Μοργενστέρ, ἥτις εἰς φιланθρωπικὰ ἔργα πᾶσαν αὐτῆς τὴν ζωὴν ἀφιεροῦσα, εἰς βρεφοκομεῖα, τοῦ λαοῦ μαγειρεῖα καὶ, ἡγαπᾶτο καὶ ἐτιμᾶτο διὰ τοῦτο διαφερόντως ὑπὸ τῆς ἐξόχως φιλελήμονος Αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπαραιομοφορήθη.

Τὴν αὐτὴν τάσιν, εἰ καὶ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν, καί πως ὑπερβολικῶς, ἡκολούθει ἄλλη ἡμῶν γνῶριμος, ἡ κυρία (Stein) Sembrinski, ἥτις, ἀπὸ τοῦ ἀνδρός της κεχωρισμένη, ἀλλὰ πλουσία, υἱοθέτει βρέφη ὁρφανὰ ἢ ὅλως ἄπορα, καὶ οὐ μόνον ἀνέτρεφεν αὐτὰ ἐν τῷ οἴκῳ της καὶ ἰδίαις δαπάναις κατὰ τὸ σύστημα τῆς χορτοφαγίας, οὐ ἦν φανατικὴ ὁπαδός, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτῆς ὄνομα τοῖς ἔδιδε, καὶ τῆς περιουσίας της τοῖς προώριζε τὸ ἀνάλογον μέρος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τέσσαρα, μέχρι τέλους δὲ δώδεκα καὶ περισσότερα ἀνεδέχθη, εἰ καὶ εἶχε κόρην ἡβῶσαν, χαριεστάτην καὶ ὠραιοτάτην, ἥτις ἦν ἔτι μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος τῆς μητρός, διότι, καίτοι ἡξεύρουσα ὅτι τὰ θετὰ ταῦτα παιδιά ἀντικαθιστῶντο εἰς τὰ δικαιώματα αὐτῆς πρὸς βλάβην της, οὐχ ἥττον τὰ ἐπεμελεῖτο μετὰ πάσης στοργῆς, ὥς ἂν ἦν πρωτότοκος αὐτῶν ἀδελφή.

Ἄλλος δὲ φίλος, οὗ ἐπεδίωκον τὴν σχέσιν, ὥς δυναμένην γὰ μᾶς ὠφελεῖν, ἦν ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κολω-